

มาตรการแจ้งเตือนและเอาออก : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย กับกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสิงคโปร์

The Notice and Takedown Measure: The Comparative Study on Thailand's Copyright Law and Singapore's Copyright Law

พิทยา ไชยมหาพฤกษ์*

บทคัดย่อ

มาตรการแจ้งเตือนและเอาออก (Notice and Takedown) เป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider) ที่ต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในการระงับการเข้าถึงหรือระงับการเผยแพร่ข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต เมื่อได้รับแจ้งการละเมิดลิขสิทธิ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ มิเช่นนั้นแล้ว ผู้ให้บริการอาจถูกดำเนินคดีฐานละเมิดลิขสิทธิ์ได้ ซึ่งประเทศไทยได้นำมาตรการนี้มาบัญญัติไว้ในบทบัญญัติมาตรา 32/3 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยมีลักษณะเป็นคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องร้องขอต่อศาลให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตามมาตรการนี้ยังถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย กล่าวคือ มาตรการนี้เพิ่งจะถูกนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 นี้เอง ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ได้นำมาตรการนี้มาปรับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยบัญญัติไว้ใน Copyright Act (Chapter 63) 1987 หมวด 9A ซึ่งจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปรับใช้มาตรการแจ้งเตือนและเอาออกของประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์แล้ว ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการนี้ยังมีหลายประเด็นที่จำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงให้

*อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต และการคุ้มครองสิทธิของทั้งเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้ให้บริการที่นำข้อมูลเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต

คำสำคัญ : มาตรการแจ้งเตือนและเอาออก กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสิงคโปร์

Abstract

“Notice and takedown measure” is the measure that gives rise to the liability of an Internet Service Providers (ISPs) to take any reasonable action to cease the copyright infringement on the internet, once receipt of the notice of infringement sent by the copyright owners of the licensees. Otherwise ISPs might be subject to copyright litigation. Thailand has adopted this measure and provided in the provision of Section 32/3 of the Copyright Act, 2537 B.E., as an injunction measure before lawsuit. The copyright owners is required to file a court an injunction to order ISPs to cease the copyright infringement that happens on ISPs’ network. This measure, however, is new to Thailand, that is, it has been adopted and enforced in Thailand by the year 2559 B.E. by the Copyright Act (No.2) 2558 B.E.. On the contrary, Singapore has adopted this measure and provided in the provision of Copyright Act (Chapter 63) 1987 for 18 years. According to a comparative study of the implementation of Thailand’s notice and takedown measure with Singapore, it is evident that the Thai law on this measure still has many issues that need to be amended in some way in order to improve the efficiency in both piracy suppression and the protection of the rights of copyright owners and the internet users.

Keywords : Notice and Takedown Measure, Thailand’s Copyright Law, Singapore’s Copyright Law

บทนำ

มาตรการแจ้งเตือนและเอาออกถูกนำมาบังคับใช้ในการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศมาเป็นระยะเวลานานพอสมควรแล้ว ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ได้เริ่มนำมาตรการนี้มาบัญญัติไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์อันได้แก่ Copyright Act (Chapter 63) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และยังได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งแรกในปี พ.ศ. 2548 และครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2557 โดยบัญญัติไว้ในหมวดที่ 9A ว่าด้วยงานอันมีลิขสิทธิ์และสิทธิที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 14 มาตรา ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการใช้มาตรการนี้ได้อย่างละเอียดและสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างชัดเจน แม้การนำการแจ้งเตือนและเอาออกมาใช้ในการระงับการเข้าถึงงานอันละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตจะไม่ใช่อะไรใหม่ในประเทศสิงคโปร์ แต่สำหรับประเทศไทยนั้น มาตรการนี้เพิ่งถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย

เมื่อปี พ.ศ. 2558 นี้เอง โดยผลของการตราพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยบัญญัติไว้เพียงมาตราเดียวเท่านั้นได้แก่ มาตรา 32/3 ซึ่งเป็นการบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการนี้อย่างกว้าง ๆ เท่านั้น

บทความฉบับนี้จึงมุ่งที่จะนำเสนอเกี่ยวกับมาตรการแจ้งเตือนและเอาออกที่บัญญัติในกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับมาตรการแจ้งเตือนและเอาออกที่บัญญัติในกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสิงคโปร์ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร และคาดหวังว่าประเทศไทยจะสามารถนำกฎหมายของประเทศสิงคโปร์มาเป็นแม่แบบในการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยในเรื่องมาตรการดังกล่าวได้ไม่มากนัก

กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย

มาตรการแจ้งเตือนและเอาออก (Notice and Takedown) ของประเทศไทย ถูกบัญญัติไว้

ในมาตรา 32/3¹ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ซึ่งกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่เชื่อว่ามีภาระกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบคอมพิวเตอร์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนสามารถยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นได้ โดยบทบัญญัตินี้ได้กำหนดประเภทของผู้ให้บริการออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ (1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่น ผ่าน

ทางระบบคอมพิวเตอร์ และ (2) ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น ซึ่งในคำร้องนั้นจะต้องประกอบด้วยข้อมูลหลักฐานและคำขอบังคับตามที่กำหนดไว้ในวรรคสามด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องระบุความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ และเมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว หากศาลได้สอบสวนแล้วเห็นว่าคำร้องมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่วรรคสามกำหนดไว้ และเหตุจำเป็นที่ศาลสมควรจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องนั้น ศาลอาจ

¹ มาตรา 32/3, พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ในกรณีที่มิหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีการละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ เจ้าของลิขสิทธิ์อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้ให้บริการ หมายความว่า

(1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่น โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเองหรือในนามหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

(2) ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

คำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องมีรายละเอียดโดยชัดแจ้งซึ่งข้อมูลหลักฐานและคำขอบังคับดังต่อไปนี้

(1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ให้บริการ

(2) งานอันมีลิขสิทธิ์ที่อ้างว่าถูกละเมิดลิขสิทธิ์

(3) งานที่อ้างว่าได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์

(4) กระบวนการสืบทราบ วันและเวลาที่พบการกระทำ และการกระทำหรือพฤติกรรมตลอดทั้งหลักฐานเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์

(5) ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

(6) คำขอบังคับให้ผู้ให้บริการนำงานที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ หรือระงับการละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยวิธีอื่นใด

เมื่อศาลได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ศาลทำการไต่สวน หากศาลเห็นว่าคำร้องมีรายละเอียดครบถ้วนตามวรรคสาม และมีเหตุจำเป็นที่ศาลสมควรจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องนั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือนำงานที่อ้างว่าได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด โดยคำสั่งศาลให้บังคับกับผู้ให้บริการได้ทันที แล้วแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้ให้บริการทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีเช่นนี้ ให้เจ้าของลิขสิทธิ์ดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ภายในระยะเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ระงับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือนำงานที่อ้างว่าได้ทำขึ้น โดยละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์

ให้กรณีให้ผู้ให้บริการมิใช่ผู้ควบคุม ริเริ่ม หรือสั่งการให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์ในระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ และผู้ให้บริการนั้นได้ดำเนินการตามคำสั่งศาลตามวรรคสี่แล้วผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นก่อนศาลมีคำสั่งและหลังจากคำสั่งศาลเป็นอันสิ้นสุดแล้ว

ผู้ให้บริการ ไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามคำสั่งศาลตามวรรคสี่”

มีคำสั่งให้ผู้ให้บริการดำเนินการระงับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือนำงานที่อ้างว่าได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้มีเงื่อนไขว่าเมื่อศาลมีคำสั่งดังกล่าวแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ภายในระยะเวลาที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าวนั้น และเมื่อผู้ให้บริการได้ดำเนินการตามคำสั่งของศาลแล้ว ผู้ให้บริการจะไม่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นก่อนศาลมีคำสั่งและหลังจากคำสั่งศาลเป็นอันสิ้นสุดแล้ว ทั้งยังไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามคำสั่งศาลดังกล่าวอีกด้วย

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับมาตรการแจ้งเตือนและเอาออกตามมาตรา 32/3 มีอยู่ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นขั้นตอนการแจ้งให้ผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ และประเด็นการที่เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องดำเนินคดีแก่ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ภายหลังศาลมีคำสั่งดังกล่าว

ประเด็นขั้นตอนการแจ้งให้ผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงงานอันละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา 32/3 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการดำเนินการระงับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือนำงานที่อ้างว่าได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งในขณะเดียวกันก็เป็นบทบัญญัติจำกัดความรับผิดของผู้ให้บริการที่ดำเนินการตามคำสั่งศาล

ดังกล่าวมิให้ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้นก่อนศาลมีคำสั่งและหลังจากคำสั่งศาลเป็นอันสิ้นสุดแล้ว รวมถึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามคำสั่งศาลดังกล่าวอีกด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้ให้บริการจะไม่มีหน้าที่และความรับผิดใด ๆ หากยังไม่มีการสั่งศาลให้ผู้ให้บริการดำเนินการดังกล่าวนั่นเอง

แม้ในทางปฏิบัติผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์อาจแจ้งผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงงานที่อ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์โดยที่ยังไม่จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลก็ตาม แต่การที่ผู้ให้บริการปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามที่ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แจ้งนั้น มิได้ก่อให้เกิดให้ผู้ให้บริการมีหน้าที่หรือความรับผิดใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิเสธไม่ดำเนินการตามที่ได้รับแจ้งนั้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากผู้ให้บริการยอมระงับการเข้าถึงงานที่อ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการอาจมีความรับผิดในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการระงับการเข้าถึงงานที่อ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์นั้นต่อผู้ใช้บริการหรือผู้ที่นำงานนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการได้ หากข้ออ้างของผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่เป็นความจริง เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดจำกัดความรับผิดของผู้ให้บริการไว้ว่าหากผู้ให้บริการดำเนินการตามที่ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แจ้งแล้ว ผู้ให้บริการจะไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการระงับการเข้าถึงงานที่อ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น

การที่เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องร้องขอต่อศาล ให้มีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงงานที่อ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น จึงอาจส่งผลให้การระงับการเข้าถึงงานอันละเมิดลิขสิทธิ์เป็นไปด้วยความล่าช้ากว่าการอนุญาตให้เจ้าของลิขสิทธิ์แจ้งระงับการเข้าถึงงานที่อ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์ต่อผู้ให้บริการเอง

ประเด็นการดำเนินคดีแก่ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ภายหลังศาลมีคำสั่ง

ตอนท้ายของมาตรา 32/3 วรรคสี่ได้บัญญัติบังคับให้เจ้าของลิขสิทธิ์ดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ภายในระยะเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ระงับการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือนำงานที่อ้างว่าได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ อันเป็นการที่กฎหมายกำหนดจำกัดระยะเวลาการใช้สิทธิไว้ นั่นผู้เขียนเห็นว่า การที่ เจ้าของลิขสิทธิ์จะดำเนินคดีหรือไม่ดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดเป็นสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่สามารถเลือกที่จะใช้สิทธินั้นหรือไม่ก็ได้ เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ควรถูกบังคับให้ต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ที่จะกล่าวต่อไปในหัวข้อวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้เป็นการบังคับให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ต้องการให้ผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ต้องดำเนิน

คดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์เท่านั้น เกิดจากการที่ถือว่าคำสั่งเช่นนี้เป็นกระบวนการข้อมคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี² แต่ในความเป็นจริงเจ้าของลิขสิทธิ์อาจประสงค์ให้ระงับการละเมิดลิขสิทธิ์โดยไม่ต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ก็ได้ หากเจ้าของลิขสิทธิ์พิจารณาแล้วว่าการดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์นั้นไม่คุ้มกับเวลาที่ต้องเสีย และไม่คุ้มกับความเสียหายที่อาจได้รับจากการดำเนินคดีนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เสมือนหนึ่งว่ากฎหมายต้องการให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้รับความเสียหายมากเท่านั้น ที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์ และส่งผลให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ (ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม) ตัดสินใจที่จะไม่ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงงานอันละเมิดลิขสิทธิ์นั้นด้วย

นอกจากนั้นบทบัญญัตินี้มิได้กำหนดถึงผลที่จะเกิดขึ้น หากเจ้าของลิขสิทธิ์มิได้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์เอาไว้ด้วย แต่อาจพอตีความได้ว่าคำสั่งของศาลที่ให้ระงับการละเมิดลิขสิทธิ์ควรที่จะสิ้นสุดบังคับไป แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปก็คือ หากคำสั่งสิ้นสุดไปด้วยเหตุที่เจ้าของลิขสิทธิ์มิได้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์จริง แล้วบุคคลใดมีหน้าที่แจ้งผู้ให้บริการทราบถึงความสิ้นสุดของคำสั่งดังกล่าวนี้ เพื่อให้ผู้ให้บริการดำเนินการนำ

² สมจิต ปอพิมาย, การจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ระเบียบที่เกี่ยวข้องและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ (20 กันยายน 2560) ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง <http://www.ipitc.coj.go.th/doc/data/ipitc/ipitc_1474360149.pdf>

ข้อมูลที่ถูกนำออกจากเครือข่ายกลับมาตามเดิม หรือยกเลิกการระงับการเข้าถึงข้อมูลที่ถูกอ้างว่า ละเมิดลิขสิทธิ์นั้น

ประเด็นการไม่ให้สิทธิโต้แย้งแก่ผู้ให้บริการ

กระบวนการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 32/3 นี้ เป็นกระบวนการที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องสามฝ่ายด้วยกัน คือ เจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการ และศาล แต่เมื่อศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ คำสั่งดังกล่าวมิได้มีผลกระทบต่อผู้ให้บริการเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่กลับมีผลกระทบต่อผู้ให้บริการซึ่งเป็นผู้ใช้งานที่ถูกอ้างว่าละเมิดลิขสิทธิ์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ด้วย ดังนั้นมุมมองของผู้เขียน เห็นว่าคำสั่งในลักษณะเช่นนี้เป็นคำสั่งที่มีผลกระทบต่อบุคคลภายนอก ควรที่ต้องให้บุคคลภายนอกซึ่งในที่นี้ก็คือผู้ให้บริการที่ถูกอ้างว่ากระทำละเมิดลิขสิทธิ์มีสิทธิที่จะโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวนี้ได้ด้วย หากแต่ปล่อยให้ผู้ให้บริการหาโอกาสที่จะปกป้องสิทธิของตนเอง ภายหลังจากที่ถูกผู้ใช้อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ดำเนินคดีแล้วเท่านั้น

แม้ว่าคำสั่งของให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์เช่นนี้จะถือว่าเป็นคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี ซึ่งผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าวได้ตามข้อ 16 ของข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 แต่กรณียังเป็นที่ยสงสัยว่าคำว่า “ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลย” ในที่นี้หมายถึงผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์

หรือผู้ให้บริการ เนื่องจากหากพิจารณาข้อกำหนดข้อ 14 ซึ่งกำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามข้อ 13 ให้ศาลแจ้งคำสั่งนั้น (คุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี) ให้ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยทราบ” โดยวรรคสองกำหนดว่า “คำสั่งศาลตามวรรคหนึ่งนั้นให้มีผลบังคับแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ทันที ถึงแม้ว่าผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยจะยังมิได้รับแจ้งคำสั่งเช่นนั้นก็ตาม” จะเห็นได้ว่าคำว่า “ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลย” ตามความหมายของข้อกำหนดข้อ 14 หมายถึงผู้ที่ต้องถูกบังคับตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี ซึ่งผู้ที่ต้องถูกบังคับตามคำสั่งของศาลที่ให้ระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตคือผู้ให้บริการ ดังนั้นหากตีความเช่นนี้ ผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 32/3 จึงไม่ถือว่าเป็นผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลย และไม่มีสิทธิที่จะขอให้ศาลยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งระงับการละเมิดลิขสิทธิ์ได้

กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ได้เริ่มนำมาตรการแจ้งเตือนและเอาออก มาบัญญัติไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 อันได้แก่ Copyright Act (Chapter 63) โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2557 โดยบัญญัติไว้ในหมวดที่ 9A ว่าด้วยงานอันมีลิขสิทธิ์และสิทธิที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะเป็นการกำหนดข้อจำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการที่ไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใดๆ หากได้ดำเนินการตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดแล้ว โดยมีการจำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการตามประเภทของการให้บริการไว้ในมาตรา 193B มาตรา 193C และมาตรา 193D ดังต่อไปนี้

(1) จำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการประเภทการส่งหรือให้ช่องทางในการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Transmission, routing and provision of connections) โดยผู้ให้บริการประเภทนี้จะต้องรับผิดชอบสำหรับการส่งข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์หากผู้ให้บริการมิได้เป็นผู้ริเริ่มในการส่งข้อมูลดังกล่าว เป็นการส่งข้อมูลผ่านระบบอัตโนมัติของผู้ให้บริการ ผู้ให้บริการมิได้เป็นผู้เลือกผู้รับข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์เว้นแต่เกิดจากการเลือกโดยระบบอัตโนมัติ และผู้ให้บริการมิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเนื้อหาของข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ในสาระสำคัญระหว่างการส่งข้อมูลดังกล่าว⁴

(2) จำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการที่มีหน่วยเก็บความจำเป็นการชั่วคราว (System

Caching) โดยผู้ให้บริการประเภทนี้จะต้องรับผิดชอบสำหรับการทำซ้ำข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ที่อยู่ในหน่วยความจำเป็นการชั่วคราวบนเครือข่ายของผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นการทำซ้ำข้อมูลที่ใช้บริการนำเข้ามาในเครือข่ายของผู้ให้บริการผ่านระบบอัตโนมัติ เพื่อสร้างความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวแก่ผู้ให้บริการเองหรือผู้ใช้บริการคนอื่น หากผู้ให้บริการมิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเนื้อหาของข้อมูลในสาระสำคัญ เมื่อผู้ให้บริการได้รับแจ้งเตือนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ (ในลักษณะและรูปแบบตามที่กฎหมายกำหนด) เกี่ยวกับการข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ และผู้ให้บริการดำเนินการนำข้อมูลที่อยู่ในหน่วยความจำชั่วคราวออกจากเครือข่ายหรือระงับการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว

⁴Section 193B, COPYRIGHT ACT (CHAPTER 63) 1987

1) The court shall not grant any monetary relief or, except as provided for in section 193DB, make any order against a network service provider for any infringement of copyright in any material that occurs by reason of

(a) the transmission or routing by the network service provider of, or the provision of connections by the network service provider for, an electronic copy of the material through the network service provider's primary network; or

(b) any transient storage by the network service provider of an electronic copy of the material in the course of such transmission, routing or provision of connections,

if the network service provider satisfies the conditions set out in subsection (2).

2) The conditions referred to in subsection (1) are that —

(a) the transmission of the electronic copy of the material was initiated by or at the direction of a person other than the network service provider;

(b) the transmission, routing, provision of connections or storage is carried out through an automatic technical process without any selection of the electronic copy of the material by the network service provider;

(c) the network service provider does not select the recipients of the electronic copy of the material except as an automatic response to the request of another person; and

(d) the network service provider does not make any substantive modification (other than any modification made as part of a technical process) to the content of the electronic copy of the material during the transmission of the electronic copy of the material through the primary network.

อย่างไม่ชักช้า⁵

(3) จำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการประเภทจัดเก็บข้อมูล (Storage location) ซึ่งให้บริการจัดเก็บข้อมูลข้อมูลตามคำสั่งของผู้ใช้บริการ และผู้ให้บริการประเภทระบุตำแหน่งข้อมูล (Information Location) ซึ่งให้บริการลักษณะการสร้าง hyperlink หรือเครื่องมือค้นหา (search engine) โดยผู้ให้บริการทั้งสองประเภทนี้ไม่ต้องรับผิดชอบจากการละเมิดลิขสิทธิ์ หากผู้ให้บริการมิได้รับคำตอบแทนโดยตรงจากการเก็บ

ข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าว หรือไม่มีสิทธิหรือความสามารถในการควบคุมการกระทำละเมิดในขณะที่น่าข้อมูลเข้ามาในเครือข่ายของผู้ให้บริการ หรือไม่ได้รับรู้ถึงข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ไม่ได้รับรู้ถึงข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์การละเมิดลิขสิทธิ์ แต่เมื่อรับรู้แล้วหรือได้รับการแจ้งเตือนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ (ในลักษณะและรูปแบบตามที่กฎหมายกำหนด) เกี่ยวกับการข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากเครือข่ายหรือระงับการเข้า

⁵Section 193C, *COPYRIGHT ACT (CHAPTER 63) 1987*

1) The court shall not grant any monetary relief or, except as provided for in section 193DB, make any order against a network service provider for any infringement of copyright in any material that occurs by reason of the making by the network service provider of an electronic copy of the material (referred to in this section as the cached copy) on the network service provider's primary network —

(a) from another electronic copy of the material made available on a network (referred to in this section as the originating network);

(b) through an automatic process;

(c) in response to an action by a user of the primary network; and

(d) in order to facilitate efficient access to the material by that user or other users,

if the network service provider satisfies the conditions set out in subsection (2).

2) The conditions referred to in subsection (1) are that —

(a) the network service provider does not make any substantive modification (other than any modification made as part of a technical process) to the content of the cached copy of the material during the transmission of the cached copy of the material to users of the primary network or another network;

(b) if the network service provider is furnished in the prescribed manner with a notice in, or substantially in accordance with, the prescribed form relating to the cached copy of the material —

(i) purportedly made by the owner of the copyright in the material or under the owner's authority; and

(ii) stating the prescribed matters, the network service provider expeditiously takes reasonable steps to remove or disable access to the cached copy of the material on the primary network; and

(c) the network service provider satisfies such other conditions as the Minister may prescribe in relation to —

(i) access to the cached copy of the material by users of the primary network or another network;

(ii) the refreshing, reloading or updating of the cached copy of the material; and

(iii) non-interference with technology used at the originating network to obtain information about the use of any material on the originating network, being technology that is consistent with industry standards in Singapore

ถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์โดยไม่ชักช้า และได้แต่งตั้งตัวแทนรับเรื่องร้องเรียนการละเมิดลิขสิทธิ์และ
ได้ประกาศการตั้งตัวแทนดังกล่าวตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว⁶

⁶Section 193D, *COPYRIGHT ACT (CHAPTER 63) 1987*

1) The court shall not grant any monetary relief or, except as provided for in section 193DB, make any order against a network service provider for any infringement of copyright in any material that occurs by reason of —

(a) the storage, at the direction of a user of the network service provider's primary network, of an electronic copy of the material on the primary network, if the network service provider satisfies the conditions referred to in subsection (2); or

(b) the network service provider referring or linking a user of any network to an online location on a network (referred to in this section as the originating network), being a location at which an electronic copy of the material is made available, by the use of —

(i) an information location tool such as a hyperlink or directory; or

(ii) an information location service such as a search engine,

if the network service provider satisfies the conditions referred to in subsection (4).

2) The conditions referred to in subsection (1)(a) are that —

(a) the network service provider does not receive any financial benefit directly attributable to the infringement of the copyright in the material that occurs in, or in the course of, making available the electronic copy of the material on the primary network, provided that the network service provider has the right and ability to control the infringing activity;

(b) if the network service provider —

(i) acquires actual knowledge that the copyright in the material has been infringed in, or in the course of, making available the electronic copy of the material on the primary network;

(ii) acquires knowledge of such facts or circumstances which would lead inevitably to the conclusion that the copyright in the material has been infringed in, or in the course of, making available the electronic copy of the material on the primary network; or

(iii) is furnished in the prescribed manner with a notice in, or substantially in accordance with, the prescribed form relating to the electronic copy of the material on the primary network —

(A) purportedly made by the owner of the copyright in the material or under the owner's authority; and

(B) stating the prescribed matters, the network service provider expeditiously takes reasonable steps to remove or disable access to the copy of the material on the primary network; and

(c) the network service provider has designated a representative to receive any notice referred to in paragraph (b)(iii) and published the prescribed information on the designated representative in the prescribed manner.

ตามมาตรา 193DA⁷ เมื่อผู้ให้บริการ ออกจากเครือข่ายของตนหรือระงับการเข้าถึง
ดังกล่าวข้างต้นได้ทำการนำข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์โดยสุจริตแล้ว ไม่ว่าโดยการ

⁷Section 193DA, *COPYRIGHT ACT (CHAPTER 63) 1987*

1) Notwithstanding anything to the contrary in any law (written or otherwise), a network service provider shall not be subject to any liability under any rule of law in respect of any action taken in good faith in relation to —

(a) the removal of an electronic copy of any material from his primary network; or

(b) the disabling of access to an electronic copy of any material on his primary network or another network,

if —

(i) such removal or disabling was done in reliance on any notice referred to in section 193C(2)(b) or 193D(2)(b)(iii) or (4)(b)(iii) or any knowledge referred to in section 193D(2)(b)(i) or (ii) or (4)(b)(i) or (ii); and

(ii) in the case of any removal or disabling done in reliance on any notice referred to in section 193D(2)(b)(iii) or (4)(b)(iii) or any knowledge referred to in section 193D(2)(b)(i) or (ii) or (4)(b)(i) or (ii), the conditions referred to in subsection (2) are satisfied.

2) The conditions referred to in subsection (1)(ii) are that —

(a) after such removal or disabling, the network service provider expeditiously takes reasonable steps —

(i) to notify the person who made available the electronic copy of the material on the network of this; and

(ii) in the case of any removal or disabling done in reliance on any notice referred to in section 193D(2)(b)(iii) or (4)(b)(iii), to provide that person with a copy of that notice; and

(b) where the network service provider is furnished in the prescribed manner, within the prescribed time, with a notice in, or substantially in accordance with, the prescribed form purportedly made by the person who made available the electronic copy of the material on the network, or under that person's authority, stating the prescribed matters (referred to in this section as the counter notice) —

(i) in the case of any removal or disabling done in reliance on any notice referred to in section 193D(2)(b)(iii) or (4)(b)(iii) —

(A) subject to any other written law relating to privacy or data protection, the network service provider expeditiously provides the person who furnished the notice referred to in section 193D(2)(b)(iii) or (4)(b)(iii) with a copy of the counter notice;

(B) the network service provider expeditiously notifies the person who furnished the notice referred to in section 193D(2)(b)(iii) or (4)(b)(iii) that the network service provider will take reasonable steps to restore the electronic copy of the material to the network or to restore access to that electronic copy, as the case may be, if it is technically and practically feasible to do so, unless, within 10 working days after the date of such notification —

(BA) court proceedings are commenced by the owner of the copyright in the material, or under the owner's authority, to prevent that electronic copy or the access to that electronic copy, as the case may be, from being restored; and

(BB) the network service provider is informed in writing of the court proceedings; and

(C) the network service provider takes reasonable steps to restore the electronic copy of the material to the network or to restore access to that electronic copy, as the case may be, if it is technically and practically feasible to do so, not less than 10, nor more than 14, working days after the date of the notification referred to in sub-paragraph (B), unless, within 10 working days after that date —

ที่ผู้ให้บริการรับรู้ถึงการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นเอง หรือได้รับการแจ้งเตือนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการจะได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบอันอาจเกิดขึ้นจากการนำข้อมูลออกหรือระงับการเข้าถึงนั้น อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่ผู้ให้บริการให้เก็บข้อมูลหรือบริการระบุตำแหน่งเป็นผู้นำข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากเครือข่ายหรือระงับการเข้าถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ก่อนจึงจะได้รับการยกเว้นความรับผิด

(1) กรณีผู้ให้บริการดำเนินการตามที่ได้ รับแจ้งจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการต้องแจ้ง ผู้ใช้บริการซึ่งนำข้อมูลเข้าสู่เครือข่ายทราบโดย ไม่ชักช้า หากผู้ให้บริการแจ้งได้ตอบ (Counter Notice) ผู้ให้บริการต้องนำส่งหนังสือแจ้งได้ตอบ ไปยังเจ้าของลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นผู้แจ้งเตือน และแจ้ง เจ้าของลิขสิทธิ์ด้วยว่า ผู้ให้บริการจะนำข้อมูลที่ ละเมิดลิขสิทธิ์เข้าสู่เครือข่ายหรือยกเลิกการระงับ การเข้าถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ทันที หากเจ้าของ ลิขสิทธิ์ไม่ฟ้องคดีต่อศาลเพื่อยับยั้งการนำข้อมูลที่

(CA) court proceedings are commenced by the owner of the copyright in the material, or under the owner's authority, to prevent that electronic copy or the access to that electronic copy, as the case may be, from being restored; and

(CB) the network service provider is informed in writing of the court proceedings; or

(ii) in the case of any removal or disabling done in reliance on any knowledge referred to in section 193D(2)(b)(i) or (ii) or (4)(b)(i) or (ii), the network service provider takes reasonable steps to restore the electronic copy of the material to the network or to restore access to that electronic copy, as the case may be, if it is technically and practically feasible to do so, not less than 10, nor more than 14, working days after the date the network service provider is furnished with the counter notice, unless, within 10 working days after that date —

(A) court proceedings are commenced by the owner of the copyright in the material, or under the owner's authority, to prevent that electronic copy or the access to that electronic copy, as the case may be, from being restored; and

(B) the network service provider is informed in writing of the court proceedings.

— (3) Subsection (1) shall apply whether or not it is ultimately determined that any relevant act that was carried out constitutes an infringement of copyright in the material under this Act.

— (4) Notwithstanding anything to the contrary in any law (written or otherwise), a network service provider shall not be subject to any liability under any rule of law in respect of any action taken in good faith in relation to —

(a) the restoration of an electronic copy of any material to his primary network; or

(b) the restoration of access to an electronic copy of any material on any network,

if such restoration was done in reliance on any counter notice referred to in subsection (2)(b).

— (5) A network service provider shall not be treated as having authorised the doing of any act which is an infringement of copyright under this Act solely by reason of the occurrence of only one of the following matters:

(a) the network service provider has provided a facility which was used by another person to do that act;

(b) the network service provider has received any notice referred to in section 193C(2)(b), 193D(2)(b)(iii) or (4)(b)(iii) or 193DDB(1)(b) in respect of that act;

(c) the network service provider has acquired any knowledge referred to in section 193D(2)(b)(i) or (ii) or (4)(b)(i) or (ii) in respect of that act.

ละเมิดลิขสิทธิ์เข้าสู่เครือข่ายหรือยกเลิกการระงับ การเข้าถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ภายใน 10 วันนับแต่ วันที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับแจ้งจากผู้ให้บริการ และแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบเป็นลายลักษณ์อักษร และภายหลังจาก 10 วันแต่ไม่เกิน 14 วันนับแต่ วันที่แจ้งให้เจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการได้นำข้อมูลที่ ละเมิดลิขสิทธิ์กลับเข้าสู่เครือข่ายหรือยกเลิก การระงับการเข้าถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ เว้นแต่ ภายใน 10 วัน เจ้าของลิขสิทธิ์ได้ฟ้องคดีต่อศาล และแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบถึงการฟ้องคดีดังกล่าว เป็นลายลักษณ์อักษร

(2) กรณีผู้ให้บริการดำเนินการนำข้อมูล ละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากเครือข่ายหรือระงับการเข้า ถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์โดยความรู้ของผู้ให้ บริการเองโดยสุจริต ผู้ให้บริการต้องแจ้งให้ผู้ให้บริการซึ่งนำข้อมูลเข้าสู่เครือข่ายทราบโดยไม่มี ชักช้า หากผู้ให้บริการได้รับการแจ้งโต้แย้งจาก ผู้ใช้บริการซึ่งเป็นผู้นำข้อมูลเข้าสู่เครือข่าย ผู้ให้

บริการต้องนำข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์กลับเข้าสู่ เครือข่ายหรือยกเลิกการระงับการเข้าถึงข้อมูล ละเมิดลิขสิทธิ์ภายในเวลาไม่น้อยกว่า 10 วันแต่ ไม่เกิน 14 วันนับแต่วันที่ได้รับการแจ้งโต้แย้ง จากผู้ให้บริการ เว้นแต่ภายในระยะเวลา 10 วัน นั้น เจ้าของลิขสิทธิ์ได้ฟ้องคดีต่อศาลเพื่อยับยั้ง การนำข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์เข้าสู่เครือข่ายหรือ ยกเลิกการระงับการเข้าถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์

การแจ้งเตือนให้ผู้ให้บริการนำข้อมูลที่ ละเมิดลิขสิทธิ์เข้าสู่เครือข่ายหรือระงับการเข้าถึง ข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์เป็นสิทธิที่เจ้าของลิขสิทธิ์ สามารถเลือกที่จะใช้หรือไม่ก็ได้ มิได้เป็นเงื่อนไข ในการฟ้องคดีที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องดำเนินการ แต่อย่างใด เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิที่จะร้องขอให้ ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการดำเนินการดังกล่าวเลย ก็ได้ หรือหากผู้ให้บริการปฏิเสธไม่ดำเนินการ ตามที่แจ้งเตือน เจ้าของลิขสิทธิ์ก็ยังมีสิทธิที่จะ ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการดำเนินการได้

เช่นเดียวกัน ตามมาตรา 193DB⁸ ภายหลังจากศาลได้รับคำร้องจากเจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งอย่างไร ศาลต้องพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ ภาระที่คำสั่งอาจก่อให้เกิดขึ้นต่อผู้ให้บริการ ความเป็นไปได้ทางเทคนิคของคำสั่ง ความมีประสิทธิภาพของคำสั่ง ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อธุรกิจหรือการดำเนินงานของผู้ให้บริการ พิจารณามีคำสั่งอื่นที่อาจสร้างภาระต่อผู้ให้บริการน้อยกว่าคำสั่งที่ศาลกำลังจะสั่งหรือไม่ และพิจารณาข้อควรพิจารณาอื่น ๆ อย่างรอบด้าน

โดยมาตรา 193DB ได้กำหนดประเภทของคำสั่งที่ศาลอาจสั่งให้ผู้ให้บริการดำเนินการไว้สองกรณี ได้แก่

(1) กรณีผู้ให้บริการส่งข้อมูลหรือช่องทางส่งข้อมูล ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการเข้าถึงที่ตำแหน่งออนไลน์ (online location) ที่อยู่นอกประเทศสิงคโปร์ก็ได้ หรืออาจมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการยกเลิกบัญชีผู้ใช้ได้

(2) กรณีผู้ให้บริการทำหน่วยความจำชั่วคราว หรือผู้ให้บริการจัดเก็บข้อมูล หรือผู้ให้บริการระบุตำแหน่ง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ให้

⁸Section 193DB, *COPYRIGHT ACT (CHAPTER 63) 1987*

1) The types of relief that the court may grant against a network service provider, if the court is satisfied that section 193B(1) applies to the network service provider, shall be limited to either or both of the following:

(a) an order requiring the network service provider to take reasonable steps to disable access to an online location that is physically situated outside Singapore;

(b) an order requiring the network service provider to terminate a specified account.

— (2) The types of relief that the court may grant against a network service provider, if the court is satisfied that section 193C(1) or 193D(1) applies to the network service provider, shall be limited to one or more of the following:

(a) an order requiring the network service provider —

(i) to remove an infringing electronic copy of the material from the network service provider's primary network; or

(ii) to disable access to an infringing electronic copy of the material on the primary network or another network;

(b) an order requiring the network service provider to terminate a specified account;

(c) such other order or orders as may be necessary, if that order is, or those orders are, the least burdensome to the network service provider among comparatively effective non-monetary orders.

— (3) When making an order under subsection (1) or (2) or section 193DDA(1), the court shall have regard to —

(a) the harm that has been or may foreseeably be caused to the plaintiff;

(b) the burden that the making of the order will place on the network service provider;

(c) the technical feasibility of complying with the order;

(d) the effectiveness of the order;

(e) any possible adverse effect on the business or operations of the network service provider;

(f) whether some other comparatively effective order would be less burdensome; and

(g) all other matters which it considers relevant.

บริการนำข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์ออกจากเครือข่ายหลักของผู้ให้บริการ หรือระงับการเข้าถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์บนเครือข่ายหลักของผู้ให้บริการ หรือเครือข่ายอื่น มีคำสั่งให้ผู้ให้บริการยกเลิกบัญชีผู้ใช้ หรือมีคำสั่งอื่นใดที่จำเป็น โดยคำนึงถึงภาระที่ผู้ให้บริการต้องรับด้วย

วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการแจ้งเตือนและเอาออกของประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์

จากเนื้อหาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งเตือนและเอาออก และการจำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยและกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสิงคโปร์ ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายของทั้งสองประเทศมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนอย่างแรกก็คือความละเอียดของบทบัญญัติ ซึ่งกฎหมายของประเทศสิงคโปร์มีเนื้อหาที่ครอบคลุมในหลายๆ ประเด็นกว่ากฎหมายของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแยกประเภทของผู้ให้บริการ ซึ่งมีการแยกตามรูปแบบบริการอย่างชัดเจน ส่งผลให้สามารถกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และรูปแบบของการกระทำในการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตได้อย่างแน่นอนชัดเจน อันเนื่องมาจากประเทศสิงคโปร์ได้นำมาตรการแจ้งเตือนและเอาออกมาบัญญัติไว้ในกฎหมายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 แล้วนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างตามประเด็นที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ในส่วนกฎหมายไทยดังนี้

ประเด็นขั้นตอนการแจ้งเตือนผู้ให้บริการ

ในกรณีของประเทศไทยนั้น มาตรา 32/3 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่แก้ไขใหม่ได้กำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ประสงค์จะให้ผู้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตนั้น จะต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้ผู้ให้บริการยับยั้งการละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าวเพียงอย่างเดียวเท่านั้น อันส่งผลให้ผู้ให้บริการจะมีหน้าที่ระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตต่อเมื่อมีคำสั่งของศาลให้ดำเนินการแล้วเท่านั้น แม้ในทางปฏิบัติเจ้าของลิขสิทธิ์จะสามารถแจ้งเตือนให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตได้เองโดยตรง แต่มิได้มีกฎหมายกำหนดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ไว้ จึงส่งผลให้ผู้ให้บริการไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามที่เจ้าของลิขสิทธิ์แจ้งเตือน ทั้งไม่มีข้อกำหนดที่กำหนดคเว้นความรับผิดชอบของผู้ให้บริการต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้ใช้บริการ ในกรณีที่ผู้ให้บริการยินยอมที่จะดำเนินการตามที่เจ้าของลิขสิทธิ์แจ้งเตือนอีกด้วย ดังนั้นหากผู้ให้บริการดำเนินการตามการแจ้งเตือนของผู้ที่มีใช่เจ้าของลิขสิทธิ์ที่แท้จริง ผู้ให้บริการอาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเองได้

ในทางตรงกันข้ามในส่วนของประเทศสิงคโปร์นั้น มาตรา 193C และมาตรา 193D แห่ง Copyright Act (Chapter 63) ได้บัญญัติจำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการไว้อย่างชัดเจนว่า หากผู้ให้บริการรับรู้เองถึงการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ หรือได้รับแจ้งเตือนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ถึงข้อมูลที่ละเมิดลิขสิทธิ์ และผู้ให้บริการได้ดำเนินการนำข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์ออกจาก

เครือข่ายหรือระบบการเข้าถึงข้อมูลละเมิดลิขสิทธิ์โดยไม่ชักช้า ผู้ให้บริการจะได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบจากการละเมิดลิขสิทธิ์ และหากดำเนินการแจ้งผู้ใช้บริการซึ่งเป็นผู้นำข้อมูลเข้าสู่เครือข่ายแล้ว ยังได้รับยกเว้นความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการระบบการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตนั้นอีกด้วย ซึ่งการบัญญัติกฎหมายไว้เช่นนี้ ส่งผลให้เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถที่จะแจ้งเตือนผู้ให้บริการได้โดยตรง ไม่จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต อันจะทำให้กระบวนการแจ้งเตือนและเอาออกดำเนินไปได้ด้วยความรวดเร็ว และผู้ให้บริการพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะดำเนินการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์ตามการแจ้งเตือน เนื่องจากมีกฎหมายที่ยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบขั้นตอนการแจ้งเตือนของทั้งสองประเทศแล้ว เห็นได้ว่าขั้นตอนการแจ้งเตือนของประเทศสิงคโปร์น่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่าขั้นตอนการแจ้งเตือนของประเทศไทย ในด้านความรวดเร็วและด้านการคุ้มครองผู้ให้บริการ

ประเด็นเงื่อนไขการดำเนินคดีแก่ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์

ในกรณีของประเทศไทยภายหลังจากที่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้ร้องขอให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางมีคำสั่งระงับการละเมิดลิขสิทธิ์ และศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์แล้ว มาตรา 32/3 วรรคสาม ได้กำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้อง

ดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดด้วย ซึ่งหากเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว แม้ไม่มีบทบัญญัติกำหนดผลบังคับที่ชัดเจนไว้ แต่สามารถตีความได้ว่าคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์จะเป็นอันสิ้นสุดบังคับไป

ในกรณีของประเทศสิงคโปร์นั้น เมื่อเจ้าของลิขสิทธิ์แจ้งเตือนผู้ให้บริการและผู้ให้บริการยินยอมดำเนินการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตแล้ว ไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ หากแต่มีกรณีที่ผู้ให้บริการได้แจ้งการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตไปยังผู้ใช้บริการแล้ว ผู้ใช้บริการได้แจ้งโต้แย้งกลับมา เจ้าของลิขสิทธิ์จึงต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งห้ามมิให้มีการยกเลิกการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต แต่มีใช้การดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด หรือแม้ในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์เลือกที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตก็ตาม ก็ไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์เช่นเดียวกัน อันน่าจะส่งผลให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ต้องการเพียงระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตในงานของตนเอง โดยไม่ต้องการดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ โดยอาจด้วยเหตุผลความไม่คุ้มค่าต่อเวลาที่ต้องเสียไปหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ฯลฯ สามารถที่จะแจ้งเตือนผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตได้

ประเด็นสิทธิโต้แย้งของผู้ใช้บริการที่นำข้อมูลเข้าสู่เครือข่าย

ในกรณีของประเทศไทยนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์แล้ว มาตรา 32/3 มิได้เปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการซึ่งเป็นผู้นำข้อมูลเข้าสู่เครือข่ายโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวได้โดยตรง แม้คำสั่งนั้นจะมีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการคนนั้นก็ตาม หากแต่ผู้ให้บริการจะต้องขอให้เจ้าของลิขสิทธิ์ดำเนินคดีต่อตนเสียก่อน จึงจะมีสิทธิที่จะโต้แย้งคำสั่งของศาลเพื่อปกป้องสิทธิของตนได้ เพราะผู้ให้บริการอาจไม่ถือว่าเป็นผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยตามความหมายของข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ข้อ 16 ที่จะมีสิทธิขอให้ศาลยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าวได้

ในกรณีของประเทศสิงคโปร์นั้น เมื่อผู้ให้บริการซึ่งให้บริการจัดเก็บข้อมูลหรือระบุตำแหน่งได้ระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต โดยการนำข้อมูลออกจากเครือข่ายหรือระงับการเข้าถึงข้อมูลแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์โดยผลที่ผู้ให้บริการรับรู้หรือได้รับแจ้งเตือนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้ให้บริการมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ให้บริการทราบด้วย เพื่อที่ผู้ให้บริการสามารถแจ้งโต้แย้งการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นได้ และหากเจ้าของลิขสิทธิ์มิได้ขอให้ศาลมีคำสั่งระงับการนำข้อมูลกลับเข้าสู่เครือข่ายหรือยกเลิกการระงับการเข้าถึงข้อมูล ผู้ให้บริการต้องนำข้อมูลกลับสู่เครือข่ายหรือยกเลิกการระงับการเข้าถึงโดยไม่ชักช้า ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติเช่นนี้ในกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ได้คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการที่อาจถูกกล่าวหาว่าละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย

ตารางเปรียบเทียบมาตรการแจ้งเตือนและเอาออกตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย
กับประเทศสิงคโปร์

ประเด็นที่เปรียบเทียบ	ประเทศไทย	ประเทศสิงคโปร์
ประเด็นขั้นตอนการแจ้งเตือนผู้ให้บริการ	เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตเท่านั้น	เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถแจ้งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตได้โดยตรง หรือจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งก็ได้
ประเด็นเงื่อนไขการดำเนินคดีแก่ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์	เมื่อศาลมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตแล้ว เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง	เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่จำเป็นต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ ภายหลังจากผู้ให้บริการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตแล้ว
ประเด็นสิทธิโต้แย้งของผู้ใช้บริการที่นำข้อมูลเข้าสู่เครือข่าย	ผู้ให้บริการอาจไม่ถือว่าเป็นผู้ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยตามความหมายของข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ข้อ 16 ที่มีสิทธิขอให้ศาลยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าวได้	เมื่อผู้ให้บริการดำเนินการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตแล้ว ผู้ให้บริการต้องแจ้งการดำเนินการดังกล่าวแก่ผู้ให้บริการที่นำข้อมูลเข้าสู่เครือข่าย เพื่อให้ผู้ให้บริการใช้สิทธิโต้แย้ง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่มาตรการแจ้งเตือนและเอาออกตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์แล้ว ทำให้เห็นได้ว่าการใช้มาตรการนี้ในประเทศสิงคโปร์มีความก้าวหน้ามากกว่าประเทศไทยค่อนข้างมาก โดยในด้านความรวดเร็วในการระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็น

วัตถุประสงค์หลักของมาตรการแจ้งเตือนและเอาออก การดำเนินการตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ก็น่าจะทำได้รวดเร็ว ในด้านการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ไม่ต้องการดำเนินคดีต่อผู้กระทำละเมิดลิขสิทธิ์ กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสิงคโปร์ก็น่าจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันกฎหมายของสิงคโปร์ยังคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการด้วยโดยการให้สิทธิโต้แย้งได้ ในขณะที่มาตรการแจ้งเตือนและเอาออกตาม

กฎหมายของประเทศไทยยังมีสถานะเป็นเพียง คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดีเท่านั้น ซึ่งไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ยังคงต้องอาศัย กระบวนการทางศาลเป็นหลัก ซึ่งอาจทำให้เกิด ความล่าช้าในการบรรเทาความเสียหายของผู้ที่ ถูกละเมิดลิขสิทธิ์ออนไลน์ได้ ไม่เหมาะสมกับ เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ไม่ต้องการดำเนินคดีต่อผู้กระทำ ละเมิดลิขสิทธิ์ และการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ ใช้บริการยังทำได้ไม่ดีนัก ดังนั้นผู้เขียนจึงมี ความเห็นว่า กฎหมายของประเทศไทยในเรื่อง มาตรการแจ้งเตือนและเอาออกควรได้รับการ

แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยอาจนำบทบัญญัติของ ประเทศสิงคโปร์มาเป็นแบบอย่างก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ใน การแจ้งเตือนผู้ให้บริการได้โดยตรง เพื่อให้การ ระงับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ตเป็นไป ด้วยความรวดเร็ว และการกำหนดหน้าที่และการ จำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการเมื่อได้รับการ แจ้งเตือนจากเจ้าของลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นสิ่งจูงใจแก่ ผู้ให้บริการในการทำหน้าที่ระงับการเข้าถึงข้อมูล ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ อันจะส่งผลดีแก่ทั้งฝ่ายผู้ให้ บริการและเจ้าของลิขสิทธิ์เองด้วย

บรรณานุกรม

สมจิต ปอพิมาย, การจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ระเบียบที่เกี่ยวข้องและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ (20 กันยายน 2560) ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง <http://www.ipitc.coj.go.th/doc/data/ipitc/ipitc_1474360149.pdf>

นิสิต อินทมาโนและคณะ, รายงานการศึกษากฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายประเทศไทยกับกฎหมายของประเทศสมาชิกกลุ่ม AEC รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ, 2560)

เอกรินทร์ วิริโย, “มาตรการแจ้งเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต: ศึกษากลไกการตรวจสอบการแจ้งตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา.” (2557) 34:2 วารสารนักบริหาร

Intellectual Property Office of Singapore, *Copyright* (20 September 2017) IPOS <<https://www.ipos.gov.sg/resources/copyright>>

Ministry of Law, *Amendments to the Copyright Act* (20 September 2017) Ministry of Law <<https://www.mlaw.gov.sg/content/minlaw/en/news/press-releases/amendments-to-the-copyright-act-2014.html>>

Singapore Statutes Online, *Copyright Act Chapter 63* (20 September 2017) Singapore Government <<http://statutes.agc.gov.sg/aol/search/display/view.w3p?page=0;query=DocId%3A%22e20124e1-6616-4dc5-865f-c83553293ed3%22%20Status%3Ainforce%20Depth%3A0;rec=0;whole=yes#pr193C-he->>>

South-East Asia IPR SME Helpdesk, *IP Factsheet: Singapore, 2016* (20 September 2017) South-East Asia IPR SME Helpdesk <http://www.southeastasia-iprhelpdesk.eu/sites/default/files/publications/Singapore_Factsheet.pdf>

